

Bionadzor u vreme „nove normalnosti“

SAŽETAK

Bionadzor u vreme „nove normalnosti“ u sebi sadrži apstraktne forme paoptikuma, kao kategorija moći sa disciplinskom funkcijom u cilju nametanja određenog ponašanja i iskorištavanja moći ljudskog kapitala koji obuhvaća biopolitičko tijelo s jedne strane, u Foucaultovoj perspektivi i, s druge, društvenu kontrolu, kako je vidi Deleuze. U kapitalizmu biokontrole, kapital korporacija u sebi objedinjuje kontroliranu, disperzivnu, sveobuhvatnu i sveprisutnu umreženu moć. Biokontrola nad pojedincima ne provodi se samo kroz ideologije već i kroz svijest i u tijelu i nad tijelom u spektaklu straha i medijskog programiranja, kroz sve aspekte društvenog života. Novo normalno“ doba je vrijeme socijalnog inženjeringa i prikrivenog biološkog i psihološkog rata.

Radom se dokazuje da je tehnokracija ovladala svakim aspektom bionadzora u društvu jer posjeduje instrumentarnu moć koja teži instrumentalizaciji ponašanja, modifikaciji, predviđanju, kontroli. Kroz bionadzor tehnokracija teži stvaranju poslušnog podanika i dominaciji privatne sfere domenama javnog interesa. Tehnokracija je ovladala suverenom moći koja traži poslušnost, disciplinskom koja zahtjeva pokornost i regulativnom koja zahtjeva pokoravanje i potčinjavanje zdravlju stanovništva kroz organizirani sustav psihološke intervencije i zakonodavnih normi.

Ključne riječi: bionadzor, totalitarno-ideološka klasa, novo normalno, multinacionalne kompanije

UVOD

Budućnost više nije virtualna, zamagljena, više ne postoji, „više „nije“ jer nam se predstavlja kao paranoični i fobični antropocentrizam koji se oslanja na imperijalnu i entropijsku kolonizaciju čitavog univerzuma.“¹ Društvo se mijenja sa namjerom da bude „obrazovano“, racionalnije, „discipliniranije“ u Foucaultovom smislu, kako bi bilo kompatibilno sa znanošću, ali sa paradoksom između tehnokratskog odgovora na nivou odlučivanja – „sva moć stručnjaka“ – i na transparentog obrazovnog – težnje „informiranja“ javnosti. Očekuje se da će javno mnijenje, informirano od stručnjaka, podržavati

* Institut za političke studije, Dobrinjska 11, RS–11000 Beograd, vesna.stankovic.pejnovic@gmail.com

¹ Keith Ansell Pearson, *Viroid Life: Perspectives on Nietzsche and the Transhuman Condition*, Routledge, London and New York, 1997, str. 203.

tehnokratske stavove,² jer živimo u vrijeme „post-akademske“ znanosti koju karakterizira novi „akademsko-industrijsko-vladin“ kompleks u kojem važnija znanstvena otkrića uzdižu vrijednosti privatnih kompanija,³ sa tendencijom rušenja granica, prvenstveno tradicionalnih, među osnovnim istraživanjima, primjenjenim istraživanjima i njihovom tehnološkom implementacijom.⁴

Nova paradigma je sustav i hijerarhija, centralizirana izgradnja normi i dalekosežna proizvodnja legitimacije.⁵ Potčinjeni smo proizvodnji istine kao zakonu i usmjereni načinu življenja i umiranja u skladu sa istinitim diskursima, koji nose posebne učinke moći.⁶ Svaki model istine je povezan sa određenim tipom moći te i ne postoji znanost koja ne izražava i ne podrazumijeva neku moć. Svjedoci smo sprovođenja te moći kroz bionadzor tehnokracije iza koje stoji ogroman kapital korporacija. Taj proces je moguće pratiti kroz mrežu moći u procesima pokoravanja pojedinaca, usmeravanja kretanja i oblikovanja ponašanja u kojem su nastali podanici, „kroz mnoštvo tijela, sila, energija, materija, želja, misli; shvatiti materijalnu instancu pokoravanja kao nastanak podanika.“⁷ Umrežena i kontrolirana moć je temelj biopolitike koja se može konstituirati kao totalitarna politika⁸ u promijenjenoj suverenosti koja se sastoji od nacionalnih i nadnacionalnih tijela ujedinjenih jedinstvenom logikom vladavine.⁹

Kako, prema Foucaultu, moć i znanje imaju različitu prirodu iako su uklopljeni jedno u drugo, pandemija je pokazala da je nemoguće da znanje više ne zavisi od moći te da tehnokracija ovladava svakim aspektom biomoći i bionadzora u društvu kroz „opću medikalizaciju ponašanja, vladanja, diskursa, želja.“¹⁰ Kako postoji „čitav poredak kretanja u ‘institucijama’ koji je nezavisan

² Massimiano Bucchi, *Beyond Technocracy Science, Politics and Citizens*, Springer Science, Business Media, New York, 2009, str.24.

³ Michael, Gibbons, Camille, Limoges, Helga Nowotny, *The New Production of Knowledge: Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. Sage, London 1994, str. 98. Henry Etzkowitz, Andrew Webster, „Science as intellectual property“ . In: Sheila Jasanoff, Gerald E. Markle, eds. *Handbook of Science and Technology Studies*, Sage, Thousand Oaks , CA 1995, str.480 – 505; John Ziman, *Real Science. What it is, and what it means*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000, str.45-50.

⁴ Helga Nowotny, Peter Scott and Michael Gibbons, *Re-Thinking Science. Knowledge and the Public in an Age of Uncertainty*. Polity Press, Cambridge, 2001, str. 39.

⁵ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb 2003, str.25..

⁶ Mišel Fuko, *Moć i znanje*. Mediteran Publishing, Novi Sad, 2010, str .99-100.

⁷ Žil Delez, *Fuko*, Izdavačka knjižnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci; Novi Sad 1989, str.102.

⁸ Giorgio Agamben, *Homo sacer*, Institut Otvoreno društvo – Hrvatska, Zagreb 2006, str.106.

⁹ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str.8.

¹⁰ Mišel Fuko, *Volja za znanjem*. Karpos, Loznica 2006, str. 111.

i od zakona i od ugovora“¹¹ u njemu tehnokracija nalazi pogodno mjesto za djelovanje. Cilj rada je ukazati da društvo nadzornog kapitalizma usmjereno na iskorištavanje moći ljudskog kapitala koji obuhvaća biopolitičko tijelo s jedne strane, u Foucaultovoj perspektivi i, s druge, društvenu kontrolu, kako je vidi Deleuze, kroz sustav psiholoških intervencija i zakonodavnih normi koje osmišljava i sprovodi tehnokracija sa podrškom kapitala koropracija.

1. SVEPRISUTNOST FLUIDNE MOĆI

U shvaćanju pojma nadzora koji se vrši nad tijelom, potrebno je ukazati na dimenzije moći koje će u radu biti ograničene na Foucaultovo mišljenje koji moć analizira kao nešto što kruži i funkcionira lančano. Moć nije lokalizirana, već „obrazuje mrežu u kojoj pojedinci trpe, ali i sprovode tu moć.“¹² Moć ne daje, ne razmjenjuje se, ne preuzima se, već se sprovodi, i postoji samo kao čin. „Moć je sveprisutna; ne zato jer sve obuhvaća, nego što dolazi sa svih strana.“¹³ Moć je svaki utjecaj na pojedinca čime se mijenja njegovo buduće djelovanje. Moć je odnos sila, odnosno, svaki odnos sila je „odnos moći“.¹⁴ Objekt moći je sila, a nasilje je posljedica sile, a ne njezin sastavni dio.¹⁵ Mehanika moći je njezin kapilarni oblik postojanja, točka u kojoj se moć sjedinjuje sa pojedincima, pogađa njihovo tijelo, djeluje na kretanje, držanje, diskurse, stjecanje znanja i svakodnevni život.¹⁶ Po Deleuzu, Foucault moć vidi kao funkciju sile koja se ne posjeduje i prolazi preko onih kojima vlada, ali i preko onih koji vladaju.¹⁷ U modernim društvima moć ima „anatomske-političke“ i „biološke-političke“ funkciju¹⁸ ili ugovor kao ugnjetavanje, kroz diskurs zakona i dominaciju-represiju, kroz diskurs discipline.¹⁹

Bionadzor u doba „novog normalnog“ u sebi sadrži apstraktne forme panoptikuma, kao kategorija moći sa disciplinskom funkcijom²⁰ u cilju nametanja određenog ponašanja. Tu neoliberalnu dimenziju Foucault naziva dijagram, što je apstraktna forma koja se može nametnuti svakom socijalnom polju i vezana je za „moderna disciplinska društva u kojima se vlast služi opkoljavanjem

¹¹ Žil Delez, *Pregovori*, Karpos, Loznica, str. 241

¹² Mišel Fuko, *Moć i znanje*. Mediteran Publishing Novi Sad, 2012, str.102.

¹³ M. Fuko, *Volja za znanjem*. Karpos, Loznica 2006, str.106.

¹⁴ M. Fuko, *Moć i znanje*. Mediteran Publishing, Novi Sad, 2012, str.168.

¹⁵ Žil Delez, *Fuko*, Izdavačka knjižnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci; Novi Sad, 1989, str.75.

¹⁶ M. Fuko, *Moć i znanje*.Mediteran Publishing, Novi Sad 2012, str.47.

¹⁷ Ibid, str.76

¹⁸ Mišel Fuko, *Nadzirati i kažnjavati*. Prosveta, Beograd, 1997, str. 132

¹⁹ Mišel Fuko, *Moć i znanje*. Mediteran Publishing, Novi Sad 2012, str.96, 110.

²⁰ Žil Delez, *Fuko*, Izdavačka knjižnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci; Novi Sad 1989, str.77.

društvenog polja...kao model 'kuge' koja opkoljava oboljeli grad i prodire do najmanje pojedinosti,²¹ stvarajući „novi tip stvarnosti, novi model istine.“²² Dijagram je nepostojan i fluidan jer stvara povijest, razbijajući prethodni realitet i značenja, kao odnos sila koji predstavljaju vlast te djeluje kao imanentan neobjedinjujući uzrok koji uspostavlja odnose, a „ti odnosi sila prolaze „ne preko“ tkiva, već kroz samo tkivo rasporeda koje proizvodi.²³

Oblik moći koja uređuje društveni život iz njegove biti je biomoć, na način da ona djelotvorno zapovijeda životom stanovništva kada postane integralna, životna funkcija koju svaki pojedinac prihvaća i reaktivira vlastitim pristanakom te je prema Foucaultu „život, objekt moći.“²⁴ Koncept biomoći nastoji individualizirati strategije i konfiguracije koje stvaraju diskurs istine o živom biću preko autoriteta koji izriču te istine, to je strategija intervencije na kolektiv u ime života i zdravlja. Ovaj koncept se odlikuje načinima subjektivizacije u koje se pojedinci oblikuju u odnosu na diskurse istine, u ime individualnog ili kolektivnog života i zdravlja.²⁵ Prema Foucaultu, paradoks moći se sastoji u tome što ujedinjuje i obuhvaća unutar sebe sve elemente društvenoga života.²⁶ Foucault je uočio proces društvenog preobražaja koji se kretao od prezira prema tijelu k tijelu kao „polju manifestacije moći, i prilikâ za potvrđivanje neravnoteže snagâ“²⁷ i procesa stvaranja „poslušnih tijela“²⁸ putem discipline koja su joj bila potrebna. „Politička anatomija“ koja je istovremeno i „mehanizam vlasti“ je ovladavanje tijelom drugih i utjecaj na njega da bi djelovali i ponašali se kako se od njih očekuje, prema utvrđenim tehnikama.

Biopolitika koristi posebne strategije i osporavanja problematizacije kolektivne ljudske vitalnosti, morbiditeta i mortaliteta nad oblicima znanja, režimima moći i praksom intervencije koje su poželjne, legitimne i efikasne.²⁹ Za Hardta i Negrija, sva suvremena politika je biopolitika kao regulatorna moć društvenog života iz njegove unutrašnjosti i kontrola koja se proteže kroz sve dubine svijesti i tijela populacije.³⁰ Ova transformacija biomoći razlog je pre-

²¹ Ibid, str.40.

²² Mišel Fuko, *Spisi i razgovori*. Beograd: Fedon, 2010, str. 217

²³ Žil Delez, *Fuko*, Izdavačka knjižnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, Novi Sad, 1989, str.41-42.

²⁴ Mišel Fuko, *Spisi i razgovori*. Fedon, Beograd 2010, str.145

²⁵ Paul Rabinow, Nikolas Rose, „Biopower Today“. *BioSocieties* 1, 2006, 195–217, str. 215.

²⁶ Peter Dews, *Logics of Disintegration: Poststructuralist Thought and the Claims of Critical Theory*, Verso, London 1987, str.175.

²⁷ Mišel Fuko, *Nadzirati i kažnjavati*. Prosveta, Beograd 1997, str. 65

²⁸ Ibid, str.133.

²⁹ Paul Rabinow, Nikolas Rose, „Biopower Today.“ *BioSocieties* 1, 2006, str. 216. <https://doi.org/10.1017/S1745855206040014>

³⁰ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str.23, 24

laženja iz „društva discipline“ u „društva kontrole“³¹ čime je ostvaren odnos uzajamne upletenosti svih društvenih sila. Biomoći, kao režimu, cilj nije samo kontrola populacije već “produciranje i reproduciranje svih aspekata društvenog života.”³²

2. BIONADZOR U SVEPRISUTNOM FLUIDNOM STRAHU

Kao „veliki vizionar“ problema društvenog i političkog straha, Hobbes je ukazao da je za učinkovito vladanje „strah, strast s kojom treba računati”³³. „Načelo straha“ vjeru zamjenjuje strahom kao temeljem našeg stava prema postojanju. „Strah je nalik proizvodu nuklearne ere sa sveprisutnim totalitarizmom, a znanost ima prijeteći izgled.”³⁴ Moć, dok proizvodi, organizira se i izražava kao vlast,³⁵ ali se na isti način proizvodi neizvjesnost straha. Najstrašniji strah je difuzan, rasut, nejasan, nevidljiv, a najgora je njegova sveprisutnost. „Osjećaj nemoći je najgori efekat straha.”³⁶ Čist, „normalni” strah je koristan obrambeni odgovor, dok je difuzni strah u obliku amorfnje strepnje beskoristan jer ne usmjerava i ne mobilizira, već omamljuje, prikiva za tlo i uništava.³⁷ Strah povezuje i osigurava društveni poredak i prvenstveni je mehanizam nadzora koji ispunjava društvo spektakla³⁸.

U svakom društvu tijelo je uhvaćeno u gustu mrežu moći koja mu nameće zabrane ili obaveze³⁹ kroz stalnu prinudu i nadzor, a metode kojima se omogućava kontrola tjelesnih aktivnosti i diktira odnos poslušnost-korist, Foucault naziva “disciplinom”. Disciplinske institucije koriste svoju moć kroz sitna lukavstva velike difuzne snage, suptilna podešavanja, naizgled skromna, ali „u službi ekonomskih ciljeva i prisila”⁴⁰, dok vlast djeluje nevidljivo, ali nameće potčinjenima princip obavezne vidljivosti.⁴¹ „Disciplina se ne može

³¹ Gilles Deleuze, *Postscript on control societies. Negotiations*, Columbia University Press, New York 1995, str. 177-82.

³² Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 13.

³³ Corey Robin, *Fear: The history of a political idea*. Oxford University Press, Oxford, 2004, str. 29

³⁴ Paul Virilio, Bertrand Richard, *The Administration of Fear*; Semiotext(e), Los Angeles, 2012, str. 23

³⁵ Ibid, str. 25

³⁶ Zigmunt Bauman, *Fluidni strah*, Mediterran Publishing, Novi Sad, 2010, str.31

³⁷ Vojin Dimitrijević, *Strahovlada: ogled o ljudskim pravima i državnom teror*, Pešćanik: Fabrika knjiga, Beograd, 2016, str. 159.

³⁸ Brian Massumi, *A User's Guide to Capitalism and Schizophrenia*, Cambridge, Mass., MIT Press. 1992, str. 34.

³⁹ Mišel Fuko, *Nadzirati i kažnjavati*. Prosveta, Beograd 1997, str.132

⁴⁰ Ibid, str. 134

⁴¹ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 85

poistovjetiti ni sa jednom institucijom ili aparatom, jer je jedan tip vladanja, jedna tehnologija koja prolazi kroz sve vrste aparata i institucija da bi povezala, produžila, usmjerila jedne na druge i ostvarila se na nov način.⁴² Disciplina “stvara” podanike i specifična je tehnika određenog tipa moći, dok su individue istovremeno „ciljevi i instrumenti, kao neugledni načini djelovanja i postupanja.“⁴³ Disciplinska vlast djeluje nevidljivo, ali nameće potčinjenima „princip obavezne vidljivosti“.⁴⁴ Disciplinarno društvo i njegova evolucija kao “biopolitičko društvo”, istovremeno je oblik proizvodnje i oblik vladanja. Pojave, strukture i hijerarhije podjele društvenog rada postaju sve rasprostranjenije, a nova pravila potčinjavanja i disciplinarnih kapitalističkih režima šire se po cijelom društvu.⁴⁵

Trijumf kapitalizma ne bi bio moguć bez disciplinske kontrole i nove bio-moći koja je kroz niz tehnologija stvorila “krotka tijela” koja su joj bila potrebna.⁴⁶ Za Agambena je “goli život” jezgra suverene moći koja ukazuje na negativnu granicu čovječanstva i pozadinu političkih ponora gdje je moderni totalitarizam izgradio temelje ljudske pasivnosti. To je život, odvojen od svoje „forme“ i izložen ili prepušten suverenoj vlasti nad životom i smrću. „Goli život“ je rezultat „rascjepa između *zoe* i *biosa*“, ⁴⁷ koji nastaje kao dobrovoljno ropstvo u presjecištu pravno-institucionalnog i biopolitičkog modela moći, odnosno sustav koji posjeduje kontrolu na kolektivnim „golim životom“ svih pojedinaca. Karakteristika moderne politike nije toliko uključ enje *zoe* u polis, već činjenica, da se prostor golog života, izvorno nastao na rubnim djelovima poretka, postupno počinje podudarati s političkim prostorom. Skriveni temelj političkog sustava je “izvanredno stanje, u kojemu je goli život istovremeno i isključen i uključen.“ Kada njegove granice nestanu, „goli život“ postaje “istodobno subjektom i objektom političkog poretka i njegovih konflikata, jedino mjesto organizacije državne moći i emancipacije od nje.”⁴⁸ U izvanrednom stanju, kao kontekstu proizvodnje trajnih nesigurnosti i pretnja, suveren kroz zakonske procedure propisuje isključenja „golog života“ iz svojih procedura te je “jedan od paradoksa izvanrednog stanja nemogućnost razlikovanja kršenja zakona od njegova izvršenja,“.⁴⁹ Agamben tvrdi da je država izvanrednog

⁴² Žil Delez, *Fuko*, Izdavačka knjižnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, Novi Sad, 1989, str. 31

⁴³ M. Hardt, A. Negri, *Imperijum*, str. 166.

⁴⁴ *Ibid*, str. 208

⁴⁵ *Ibid*, str. 210

⁴⁶ Giorgio Agamben, *Homo sacer: suverena moć i goli život*, Institut Otvoreno društvo – Hrvatska, Zagreb 2006, str. 9

⁴⁷ *Ibid*, str. 12

⁴⁸ *Ibid*, 14

⁴⁹ *Ibid*, str. 57

stanja legalna kategorija koja opisuje suspenziju zakona, što pogoduje režimu biomoci.

Model disciplinarnog društva je prolazan, prevaziđen u suverenim društvima koje odlikuje kontrola koja se svodi na novi sustav dominacije i ovisi o različitom načinu organiziranja moći. Kontrola je odvija istovremeno sa širenjem informatizacije, digitalizacija, informacijskim inputima jer je tehnološki napredak ukorjenjen u mutaciji kapitalizma.⁵⁰ Deleuze naglašava da se krećemo ka društvima kontrole koja ne zatvaraju ljude, već su usmjerena na kontinuiranu, neograničenu kontrolu i trenutnu komunikaciju dok je disciplina bila dugotrajna, beskrajna i diskontinuirana.⁵¹ Deleuze je predvidio da će „nova medicina ‘bez doktora ili pacijenta’ izdvajati potencijalno bolesne i rizične ljude, te pojedinca ili numeričko tijelo zamijeniti kodom „dividualne“ materije koji treba kontrolirati.“⁵² Takav pristup je u velikoj mjeri bio prisutan u pandemiji.

Nadzor društva nad pojedincima ne provodi se samo putem svijesti ili ideologije već i u tijelu i s tijelom. Moć je nadzor koja se proteže u dubine svijesti i tijela stanovništva kroz sveukupnost društvenih odnosa.⁵³ Prema Foucaultu, nadzor se provodi kroz moć koja je odnos – više ili manje uređen i koordiniran, a njezin paradoks se sastoji u tome što ujedinjuje i obuhvaća unutar sebe sve elemente društvenoga života.⁵⁴ Nove tehnologije nude različite mogućnosti pojedincima i promiču transparentnost, razvijajući drugačije socijalne, ekonomske i ekološke efikasnosti.⁵⁵ Nadzor je društvena moć akumulacije informacija koja proizlazi iz sjecišta komunikacijskih medija i stručnih sustava. Ako su informacije izvor energije, stručnjaci su njihovi posrednici.⁵⁶

Novi oblik informacionog nadzornog kapitalizma ima za cilj „predviđanje i modificiranje ljudskog ponašanje kao sredstvo za proizvodnju prihoda i kontrolu tržišta.“⁵⁷ Nadzor djeluje kao „suptilna tehnologija podređivanja“ pojedinaca pomoću internalizirane i prodorne moći, discipline, koja „stvara poslušnog subjekta.“⁵⁸ Sadašnji oblik kapitalizma, koji dolazi do nove granice

⁵⁰ Žil Delez, Pregovori, Karpos, Loznica, 2010, 251-257.

⁵¹ Ibid, 248-258.

⁵² Ibid, 259.

⁵³ M. Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 34

⁵⁴ Peter Dews, *Logics of Disintegration: Poststructuralist Thought and the Claims of Critical Theory*, Verso, London 1987, str. 153

⁵⁵ Henry Kissinger, *Svjetski poredak*, Školska knjiga, Zagreb, 2015, str. 134

⁵⁶ Martin Hewson, *Surveillance and the Global Political Economy*, In Edward Comor, ed. *The Global Political Economy of Communication*, Macmillan, London 1994, 61-83, str. 62

⁵⁷ Shoshana Zuboff, Big other: surveillance capitalism and the prospects of an information civilization. *Journal of Information Technology*, 30, 2015, 75-89, str. 75

⁵⁸ M. Fuko, *M. Nadzirati i kažnjavati*. Prosveta, Beograd 1997, str. 125.

moći, Shoshana Zuboff naziva nadzorni kapitalizam. On posjeduje “novu vrstu instrumentarne moći koja teži instrumentalizaciji ponašanja u svrhu modifikacije, predviđanja, monetizacije i kontrole”⁵⁹ Ovaj oblik kapitalizma u sebi objedinjuje i suverenu moć koja traži poslušnost (zaključavanje, policijski sat, obuzdavanje); disciplinsku moć koja zahtijeva pokornost (žrtva, distanciranje, izolacija, kazna, higijena); i regulatorna moć koja zahtijeva pokoravanje i potčinjavanje zdravlju stanovništva (infekcija, prijenos, smrtnost, stope oporavka i imuniteta).⁶⁰ Kapitalizam nadzora „uništava, ‘volju za voljom’ unutarnjost koja održava život, rođenu u utočištu, koja nas razlikuje od strojeva”⁶¹ i briše mogućnost unutarnjeg pretvarajući psihološki unutarnji u digitalni izvor.⁶² U takvoj stvarnosti primjetan je „mentocid“ duha⁶³ kao organiziranog sustava psihološke intervencije i zakonodavnih uredbi. Zbunjivanje i plasiranje proturječnih informacija prema ciljanoj publici jedan je od nužnih elemenata kontrole uma. Na taj način, strojevi koje smo stvorili da nam služe, prijete da postanu naši gospodari. Time se stvara baza totalitarizma, kao dominacije tehnologije, sa moći mehanizacije naših života i našeg uma.⁶⁴

Foucault je također bio uvjeren da je „tehnički moguće dovesti ljudski um u stanje porobljavanja i potčinjavanja”⁶⁵ jer su disciplinske institucije stvorile mehanizme nadzora.⁶⁶ Živimo u vremenu borbe između tehnologije i psihologije kako je ukazivao Fromm, u „borbi tehnologije protiv prirode, sustavnog uvjetovanja protiv kreativne spontanosti.”⁶⁷ Svjedoci smo transformacije supstanci i rastvaranja forme, prijelaza granice u korist fluidnih sila i tokova, tako da tijelo ili riječ ne završavaju na određenoj točki.⁶⁸ Baš kao što sada živimo u izvanjskom, ekstra digitalnom svijetu (cyberworld), moguće je stvoriti i ekstra-čovječanstvo.⁶⁹

⁵⁹ Shoshana Zuboff. *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. New York: Public Affairs, 2018, str. 352

⁶⁰ Engin Isin and Evelyn Ruppert, The birth of sensory power: How a pandemic made it visible? *Big Data & Society*, vol. 7, no.2, 2020, str. 4

⁶¹ Shoshana Zuboff. *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. Public Affairs, New York, 2018, str. 492

⁶² Ibid, 457.

⁶³ Joost A. M. Meerloo, *The rape of the mind, The Psychology of Thought Control, Menticide, and Brainwashing*. Progressive Press, New York, 1956, str. 30

⁶⁴ Isto, 65

⁶⁵ Mišel Fuko, *Nadzirati i kažnjavati*. Prosveta, Beograd 1997, str. 38

⁶⁶ Isto, 169

⁶⁷ Erik From, *Bekstvo od slobode*, Naprijed, Zagreb, Nolit, Beograd, 1986, str. 183.

⁶⁸ Gilles Deleuze, Felix, Guattari, *Kapitalizam i shizofrenija 2 - tisuću platoa*. Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2013, str. 110.

⁶⁹ Paul Virilio, Bertrand Richard, *The Administration of Fear*, Semiotext(e), Los Angeles, 2012, str. 14.

Kao što je tehnološki napredak suvremenog svijeta usavršio oružje za fizičko ratovanje, tako je napredak u razumijevanju manipulacije javnim mnijenjem, omogućio usavršavanje oružja za psihološko porobljavanje,⁷⁰ jer se „osvajanje tržišta ostvaruje osvajanjem kontrole, a marketing je instrument društvene kontrole.“⁷¹ Svaka vlast teži potpunosti kontrole i savršenoj (svojoj) sigurnosti, dok je autonomnost čovjekove psihe za nju neprekidan i nesnosan izazov.⁷² Kako je strah temelj uspostavljanja kontrole, oni koji žele vladati, pripremaju i proizvode strah kroz najave događaja koje stvaraju. „Sredstva za proizvodnju“ su u službi „sredstava za modifikaciju ponašanja“.⁷³ Masovno zastrašivanje strahom paralizira ljudsko razmišljanje. Dolaskom do istine gubi se strah i mijenja se percepcija realnosti, a u čovjeku se oslobađa život.⁷⁴ Kako je najveći problem suočavanje sa samim sobom, manipulativne tehnike imaju veliki uspjeh. „Izveden strah“ je duševno stanje, osećaj izloženosti opasnosti i osećaj nesigurnosti i ranjivosti⁷⁵ koje u pandemiji sustavno stvaraju i programiraju mediji. Strah je okruženje, okolina, svijet koji nas preokupira sa dvojnomo ideologijom zdravlja i sigurnosti. U stanju kolektivnog straha i panike građani bespogovorno prihvaćaju državno ograničavanje slobode zbog sigurnosti, a tu želju je stvorila upravo država koja obećava sigurnost.

Rapidno ograničavanje ljudske slobode, započeto zbog terorizma, prošireno je u pandemiji.⁷⁶ U političkoj sintezi društvenog prostora mediji imaju središnji položaj jer plasiraju stvaranje informacija na novoj razini i nameću novu strukturu primjerenu globalnom prostoru.⁷⁷ Jezik kroz komunikaciju proizvodi robu, stvara subjektivnosti. Mediji objedinjuju imaginarno i simboličko unutar biopolitičkoga tkiva, ne stavljajući ih samo u službu moći, već ih integriraju u samu bit njezinog funkcioniranja.⁷⁸ Prema Boudrillardu mediji u sebi nose i smisao i protusmisao, manipulirajući u svim pravcima, prenoseći simulaciju

⁷⁰ Joost A. M. Meerloo, *The rape of the mind, The Psychology of Thought Control, Menticide, and Brainwashing*. Progressive Press. New York 1956, 85

⁷¹ Žak Delez, *Pregovori*, 2010, str. 258.

⁷² Vojin Dimitrijević, *Strahovlada: ogled o ljudskim pravima i državnom teroru*, Pešćanik: Fabrika knjiga, Beograd 2016, str. 51

⁷³ Shoshana Zuboff, *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. Public Affairs, New York 2018, str. 328.

⁷⁴ Gilles Deleuze, Felix, Guattari, *Kapitalizam i shizofrenija 2 - tisuću platoa*. Zagreb: Sandorf & Mizantrop, 2013, str. 96

⁷⁵ Zigmunt Bauman, *Fluidni strah*, Mediterran Publishing, Novi Sad, 2010, str. 11

⁷⁶ Giorgio Agamben, “The state of exception provoked by an unmotivated emergency” in *Il manifesto*, 26 Feb, 2020.

⁷⁷ M. Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 40.

⁷⁸ Simon Serfaty, „The Media and Foreign Policy”, In: Simon Serfaty, ed. *The Media and Foreign Policy*, Macmillan, London 1990, 1-18, str. 2

koja je inherentna sustavu i simulaciju koja ga razara.⁷⁹ Mediji utječu na oblikovanje dominantnih shvaćanja o stvarnosti i vrijednostima kojima treba težiti, oblikujući mišljenja o događajima u svijetu.⁸⁰ Mediji su dio biopolitičkog oblika poretka kao nematerijalne jezgre proizvodnje jezika, komunikacije i simboličkoga.⁸¹ Alain Badiou je mišljenja da su „društveni mediji“ mjesto širenja mentalne paralize hvalisavaca, nekontroliranih glasina, otkrivanja pomoćnih „novina“ ili čak fašističkog mračnjaštva.⁸² Prema Baudrillardu „stvarnost“ se definira i oblikuje kroz medije, stvarajući virtualnu stvarnost kao osiromašenu zamjenu za realno, koja uzurpira realnost. Ukidanjem realnog dobiva se slika hiperrealnog koja nema oslonca u stvarnosti jer je svedena na niz slika.⁸³ Suvremeni mediji su ukinuli realnost, stvarajući hiperrealnost koja nema oslonca u stvarnosti jer je svedena na niz slika. Takvom se viđenju suprotstavlja Virilio tvrdnjom da kibernetički prostor ne simulira stvarnost nego je zamjenjuje. Živimo u svijetu dvije realnosti, virtualne i aktualne. On je predvidio da će trenutak kada virtualna realnost nadvlada aktualnu biti katastrofalan za čovječanstvo.⁸⁴ Virtualno se može pronaći u ritualima, religijskim raspravama, u arhitekturi i umjetnosti. Digitalna virtualnost globalnog interneta, simulacije i virtualna stvarnost samo je najnoviji oblik virtualnog. Ipak, virtualno postavlja duboka pitanja oko naših stavovima i postupaka prema riziku i našim razumijevanjem važnosti balansiranja između virtualnog i konkretnog (u ekonomiji i svakodnevnom životu), te virtualnog i apstraktnog (u našoj kulturi i vrijednostima).⁸⁵ U virtualnoj stvarnosti, spektakl je postao „autonomno kretanje neživih“ i tehnička verzija prijenosa ljudskih moći u „onostrani svijet“⁸⁶ sa esencijalnom namjerom vidljive negacije života koja dobiva vidljivi oblik. Spektakl je inverzija života, autonoman pokret ne življenja, odnosno društveni odnos među ljudima kao konkretizacija stvaranja alijenacije.⁸⁷ Spektakl je poput virusa, „širi se svugdje i inficira se svatko tko postane zagađen njegovom

⁷⁹ Žan Bodrijar, *Simulakrumi i simulacija*, prevod Frida Filipovic, Svetovi, Novi Sad 1991, str. 88

⁸⁰ Ibid, 12

⁸¹ Edward Comor, „Introduction”: The Global Political Economy of Communication and IPE, In Edward Comor, ed. *The Global Political Economy of Communication*, Macmillan, London, 1994, 1-21, str. 11

⁸² Alain Badiou, „On the Epidemic Situation“, *Verso*, 23.4, 2020, <https://www.versobooks.com/blogs/4608-on-the-epidemic-situation>

⁸³ Jean Baudrillard. *For a Critique of the Political Economy of Sign*. Telos Press, St. Louis 1981, str. 91.

⁸⁴ Pol Virilio, *Mašine vizije*, Svetovi, Novi Sad 1993, str. 66

⁸⁵ Rob Shield, *The Virtual*, London, Routledge, 2002, X-XIV

⁸⁶ Guy Debord, *The Society of the Spectacle*, Zone Books, New York, 1994, str. 10.

⁸⁷ Ibid, 7-11.

iluzijom sa ciljem samoostvarenje.⁸⁸ Iako je spektakl raspršen i integriran, spektakl politike funkcionira *kao da* jedna jedina moć svjesno i izravno upravlja medijima, vojskom, vladom, transnacionalnim korporacijama, globalnim finansijskim institucijama, iako u stvarnosti to nije tačno.⁸⁹ Iako izgleda da spektakl funkcionira putem želje, on u stvari funkcionira putem komunikacije straha ili stvara oblike želje i užitka koji su intimno povezani sa strahom.⁹⁰ Kako simulacija nije predstava nekog objekta iz stvarnog svijeta, nekog bića ili supstance, već proizvodnja nečeg bez porijekla u stvarnosti, u spektaklu caruje simalkrum simulacije, utemeljen na kibernetičkoj informaciji, modelu, igri sa totalnom operacionalnosti, nadstvarnosti, težnji za totalnom kontrolom.⁹¹ U takvom svijetu tehnokracija, koja teži gospodarskoj i društvenoj kontroli društva i individua, nalazi svoju veliku ulogu i značajnu mogućnost delovanja.

Ne postoji više predstavljanje kakvo smo poznavali ranije jer stvari koje su bile projektirane psihološki i mentalno sada se nalaze u hipersvijetu. Boudrillardovom perspektivom nalazimo se u „simulakrumu“ u kome se negira razlika između realnosti i njezine predstave, čime se anulira i poništava suprostavljanje istine i neistine. On simulakrum vidi kao psihosomatsku bolest u kojoj je uzaludno nastojati dokazati obmanutost pacijenta, pošto su svi simptomi prisutni i djeluju onako kako bi „prava stvar“ izgledala i djelovala.⁹² Ovakav simalkrum je vidljiv i od početka pandemije, kada su se medijske kompanije obavezale da će osigurati prioritet mjerodavnim porukama, a lažne poruke suzbijati, uključujući i upotrebu tehnologije. Twitter, Facebook i YouTube cenzuriraju, suzbijaju sve informacije povezane sa koronavirusom koje su u suprotnosti sa preporukama SZO. One su dobivale oznaku političkog pitanja suprotnog dominantnom narativu kog je potrebno potisnuti. U toj perspektivi slijedeći korak je potpuno preoblikovanje društva pod tehnokratskim režimom neizabranih tehnokrata koji žele diktirati kako upravljati svijetom, koristeći invazivne tehnologije za praćenje, dok cenzuriraju i „blokiraju“ svakoga tko se ne pridržava zadatih okvira.⁹³

⁸⁸ Keith Ansell Pearson, *Viroid Life: Perspectives on Nietzsche and the Transhuman Condition*, 1997, str. 152.

⁸⁹ Michael, Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 271.

⁹⁰ Ibid, str. 272.

⁹¹ Žan Bodrijar, *Simulakrumi i simulacija*, prevod Frida Filipovic, Svetovi, Novi Sad 1991, str. 122

⁹² Ibid, str. 58.

⁹³ Tim Hinchliffe, “How to hack a human 101: ‘organisms are algorithms,’” World Economic Forum Davos, *The Sociable*, Jan. 25, 2018. <https://sociable.co/technology/hack-human-algorithms-davos-wef/>

3. BIONADZOR VLADAJUĆE TOTALITARNO-IDEOLOŠKE KLASE

Istraživanje tehnokracije koja se bavi ekonomskom i društvenom kontrolom društva i individua prema znanstvenoj metodi datira uglavnom od Henri de Saint-Simona i Augusta Comtea. Saint-Simonovo *Novo kršćanstvo* ukazuje na potrebu da se povijesno kršćanstvo zamjeni sekularnom humanističkom religijom znanstvenika i inženjera koji bi činili novo svećenstvo.⁹⁴ On je predvidio reorganizaciju društva s elitom filozofa, inženjera i znanstvenika koji predvode proces industrijalizacije s „racionalnim“ kršćanskim humanizmom sa znanstvenicima kao svećenicima. Comte je promovirao mišljenje da je jedino autentično znanje, znanstveno znanje, a do istine se dolazi naučnom metodom.⁹⁵

Da bi bionadzor tehnokracije bio učinkovit, potrebno je imati sveobuhvatan sustav upravljanja ljudima i svim aspektima društvenog djelovanja. U tom procesu, veliku pomoć imaju od znanstvenika i umjetnika koji imaju najveću intelektualnu snagu i talenat za promicanje novih ideja.⁹⁶ Prema Scottu i Hubbardu, tehnokracija se bavi društvenim fenomenima u najširem smislu te riječi, ne samo postupcima ljudskih bića, već i svim onime što direktno ili indirektno utječe na njihova djela.⁹⁷ Tehnokracija se može shvatiti kao upravljačka racionalnost i praksa menadžerskog scijentizma, tehnoprogresivizma i društvenog inženjeringa⁹⁸ što se specifičnije izražava kao državničko umijeće depolitizacije, kroz korištenje diskurzivnih, regulatornih i/ili institucionalnih alata koji političke odluke stavljaju iznad ili izvan područja političkog izbora, osporavanja i rasprave.⁹⁹

U svojim promišljanjima o utjecaju znanosti na društvo, sredinom prošlog stoljeća, Bertrand Russell zaključuje da „znanstveno društvo može biti stabilno ako postoji jedinstvena vlada cijelog svijeta koja posjeduje monopol oružane sile i u stanju je nametnuti mir, s najvećom difuzijom moći koja je

⁹⁴ Claude-Henri Saint-Simon, *The New Christianity Dialogues between a Conservative and an Innovator*, 1825, str. 4, <http://la.utexas.edu/users/hcleaver/368/368StSimon6NewChristianity.pdf>

⁹⁵ Auguste Comte. *A Discourse on the Positive Spirit*. Translated by Edward S. Beesley. London, William Reeves, 1903, str. 16.

⁹⁶ Claude-Henri Saint-Simon, *Letters from an Inhabitant of Geneva to His Contemporaries*, (1803). *The Political Thought of Saint-Simon*, Edited by Ghita Ionescu. London: Oxford University Press, 1976, str. 66.

⁹⁷ Howard Scott, and Hubbard King, „Technocracy Study Course,“ *The Technocrat*, 1934, str. 10.

⁹⁸ Anderes Esmark, *The New Technocracy*. Bristol University Press, Bristol, 2020, str 18.

⁹⁹ Anders Esmark, Maybe it's time to rediscover technocracy? An old framework for a new analysis of governance era reforms. *Journal of Administrative Research and Theory* vol 27. no3, 2017, str 501–516., Paul Fawcett, Matthew Flinders, Collin Hay, Matthew Wood, *Anti-Politics, Depoliticization, and Governance*. Oxford University Press, Oxford, 2017.

kompatibilna s održavanjem neophodnog političkog i ekonomskog okvira“.¹⁰⁰ Prirodne znanosti, naročito biologija i fizika su „zone obrazovanja nove osobe „posebnog“ intelektualca. Promicanje tehničko – znanstvenih struktura na ekonomski i strateški poredak daje mu poseban značaj.“¹⁰¹

Brzezinski je ukazivao da će u tehničko-tehnološkom dobu „nacionalna država kao temeljna jedinica organizovanog života čovjeka, prestati biti glavna kreativna snaga jer međunarodne banke i multinacionalne korporacije djeluju i planiraju u terminima koji su daleko ispred političkih koncepata nacionalne države“¹⁰². Organizacije UN-a, velike transnacionalne financijske i trgovinske organizacije (MMF, Svjetska banka, WTO), postaju važne u perspektivi nadnacionalne pravne konstitucije.¹⁰³ Korporacije su zauzele mjesto koje su imali razni nacionalni kolonijalni i imperijalistički sustavi u ranijim fazama kapitalističkoga razvoja.¹⁰⁴ Brzezinski se još 70-tih godina 20. stoljeća zalagao za promjenu međunarodnog u globalni sustav u koji treba uključiti nove, aktivne i kreativne snage; Japan, Brazil, zemlje proizvođače nafte, pa čak i SSSR.¹⁰⁵ Sukladno tome SAD su usmjeravale milijarde tehnološke pomoći Sovjetskom Savezu i Kini. Henry Kissinger pod Richardom Niksonom i Zbigniew Brzezinski pod Jimmyjem Carterom normalizirali su odnose sa Kinom i otvorili vrata zapadnim multinacionalnim korporacijama čime su se stvorile velike mogućnosti za gospodarski razvoj. Kinezi su bili potpuno uvučeni u viziju „novog međunarodnog ekonomskog poretka“ ili tehnokracije.¹⁰⁶ Na taj način se stvarao, prema Kissingeru, svjetski poredak, kao „koncept regije ili civilizacije o prirodni pravednog arazmana i preraspodjeli moći koja je primjenjiva na cijeli svijet. Njegova uspješnost se temelji na „balansu između legitimiteta i moći“; pri čemu je legitimitet shvaćen kao „set opće prihvaćenih pravila koja definiraju limite prihvatljivog djelovanja.“¹⁰⁷

Tokom 1980-ih mnogo se govorilo o tehnokraciji kao konceptu, posebno u kontekstu takozvanog „neo-autoritarizma“-principa u središtu „azijuskog razvojnog modela“ koji su uspješno slijedili Južna Koreja, Singapur i Tajvan. Osnovna uvjerenja i pretpostavke tehnokrata iznijeta su sasvim jasno:

¹⁰⁰ Bernard Russel, *The Impact of Science on Society*, AMS PRESS, INC. New York, 1953, str.104.

¹⁰¹ Mišel Fuko, *Spisi i razgovori*. Fedon, Beograd, 2010, str. 132

¹⁰² Ibid, 246.

¹⁰³ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 38-39

¹⁰⁴ Giovanni Arrighi, *The Long Twentieth Century*, Verso, London 1995, str. 76.

¹⁰⁵ Intervju Brzezinskog, *Veja Magazine*, Brazil, 1974, prema Patric Wood, *Technocracy rising* 2015, str.61.

¹⁰⁶ Patrick M. Wood, “Technocracy and the Making of China”, *August Forecast & Review*, May 22, 2013, str.233.

¹⁰⁷ Henry Kissinger, *Svjetski poredak*, Školska knjiga Zagreb, 2015, str.135

društveni i ekonomski problemi slični su inženjerskim problemima i mogu se razumjeti i rješavati¹⁰⁸ U društvu nadzora vidljiva je nova i potpunija spojivost između suverenosti i kapitala¹⁰⁹ sa istaknutom ulogom znanosti koja povećava osjećaj ljudske moći nad prirodom što dolazi u potpunosti iz tehnike¹¹⁰ i tehnokracije koja transformira ekonomiju, vladu, religiju i pravo kroz propise, a ne vladavinom zakona. Politiku sprovode tehnokrati u vladinim agencijama i regionalnim strukturama. Tehnokracija pokriva područje društvenog inženjeringa, djelujući na društveni mehanizam za proizvodnju i distribuciju dobara i usluga za čitavo stanovništvo.¹¹¹

Tehnokracija ne agitira za prvu veliku društvenu promjenu u povijesti već je priprema za nju, obuhvaćajući znanstvenu, tehnološku i inženjersku stranu i u njoj neće biti mjesta za politiku i financije.¹¹² Kako je sistematičnost dehumanizacija političkih i drugih odnosa sada u velikoj mjeri oslonjena na progres znanosti i tehnike,¹¹³ znanstvena oligarhija ima više moći nego bilo koja oligarhija u predznanstvenom dobu, i postat će „totalitarnom“, jer će svi važni oblici moći postati monopol države. Russel tvdi da će takva oligarhija biti temelj za „totalitarnu vladu sa znanstvenim sklonostima koja bi mogla učiniti stvari koje bi nam izgledale užasno.“¹¹⁴

Novi pokreti se u velikoj mjeri oslanjaju na najnovije komunikacijske tehnologije za organiziranje svojih aktivnosti, ali i iskorištavaju tradicionalnije medije da bi dobili pristup javnoj areni i izvršili politički pritisak. Ova „dvo-smisljena, duboka veza sa znanosti i tehnologijom“¹¹⁵ omogućava novim društvenim pokretima značajnu ulogu u proizvodnji samog znanstvenog znanja. Imperijalnim upravljanjem putem modalnosti biopolitičkoga nadzora, a u cilju stvaranja mnoštva koje se mora uniformirati da bi se s njim vladalo,¹¹⁶ oblikuju se novi krugovi bioekonomije, a kapitalizacija bioznanosti i mobilizacija njenih elemenata ulaze u nove odnose razmjene. Nova molekularna znanja o

¹⁰⁸ Kaiser Kuo, „Made In China: Revenge Of The Nerds“, *Time Magazine*, June, 2001.

¹⁰⁹ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 272.

¹¹⁰ Bernard Russel, *The Impact of Science on Society*, AMS PRESS, INC. New York, 1953, str.17, 80.

¹¹¹ Patric Wood, *Technocracy rising, The Trojan Horse of Global Transformation*, Coherent Publishing, Mesa, 2015, p 4.

¹¹² The Technocrat, What Is Technocracy?“, *The Technocrat*, Vol. 3, No. 4, 1937, str. 1. <https://archive.org/details/TheTechnocrat-September1937/page/n1/mode/2up>

¹¹³ Vojin Dimitrijević, 2016, str. 20.

¹¹⁴ Bernard Russel, *The Impact of Science on Society*, AMS PRESS, INC. New York, 1953, 44, 50.

¹¹⁵ Manuel Castells, *The Power of Identity*, Blackwel, Oxford 1997, str. 123.

¹¹⁶ *Ibid*, str. 286.

životu i zdravlju razvijaju i eksploatiraju brojne korporacije, uspostavljajući konstitutivne veze između života, istine i vrijednosti.¹¹⁷

Hardt i Negri korporativna moć koja upravlja svijetom vide u spoju nacionalnih i nadnacionalnih organizacija ujedinjenih jedinstvenom logikom vladavine. Od druge polovine 20. stoljeća, velike transnacionalne korporacije izgrađuju temeljno vezivno tkivo biopolitičkoga svijeta. Vidljiv je prikriven zaokret od demokracije ka korporativnoj vlasti ko procesa stvaranja novog sveta.¹¹⁸

Multinacionalne i transnacionalne industrijske i financijske korporacije biopolitički strukturiraju globalna područja¹¹⁹ i oblikuju područja i stanovništvo, dok su im nacionalne države instrumenti za bilježenje tijekomova roba, novca i stanovništva koje one pokreću. Taj složeni aparat koji odabire investicije i upravlja financijskim tokovima određuje stvarno novo biopolitičko strukturiranje svijeta.¹²⁰ Velike korporacije i njihovi dioničari proizvode ne samo robu već i posredničke subjektivnosti unutar biopolitičkoga konteksta: potrebe, društvene odnose tijela i uma, proizvode proizvođače, ali i krizu.¹²¹

Hardt i Negri novi oblik suverenosti vide kao koncept, vladanje bez vlade, kao decentralizirani i deterritorijalizirajući aparat sa ciljem da se neizravno ovlada ljudskom prirodom.¹²² i oblikuje društveni život kao oblik biomoći kao apsolutne inverzije moći života.¹²³ Od 20. i 21. stoljeće, naročito od 1980. do 2020, svi sektori društvenog života ovise o podacima koji prate ljude u njihovim kretanjima, osjećajima, potrebama i željama. Međutim, senzori koji čine te tehnologije i podaci koje one generiraju stvorili su ne samo nove načine akumulacije kapitala, već i akumulaciju potčinjenih ljudi. Pojava osjetilne moći, ne samo da ukazuje na nove tehnologije akumulacije kapitala i podložnih pojedinaca, već i kako se stvaraju novi načini života. Ovakva forma uključuje moduliranje učinka tijela i stanovništva kroz upravljanje koje se

¹¹⁷ Paul Rabinow, Nikolas Rose, „Biopower Today“. *BioSocieties*, 2006, 1, 195–217, <https://doi.org/10.1017/S1745855206040014>

¹¹⁸ Vesna Stanković Pejnović, „Meka moć vladara novog doba“, *Srpska politička misao*, 45(3), 2014, 111-133

¹¹⁹ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, 39.

¹²⁰ Paul Kennedy, *Preparing for the Twenty-first Century*, Random House, New York 1993, str. 164.

¹²¹ Vidi: Jeremy Rifkin, *The End of Work: The Decline of Global Labor Force and the Dawn of the Postmarket Era* Putnam, New York 1995; Stanley Aronowitz & William DiFrazio, *The Jobless Future*, University of Minnesota Press, Minneapolis 1994.

¹²² Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 8

¹²³ Ibid, str. 287.

oslanja na tehnologije strojnog učenja, algoritme i vizualizacije klastera kao odnosa.¹²⁴ Budući da osobni podaci postaju izvor zarade, pojedinci postaju subjekti i objekti, potrošači i potrošački proizvodi potrošnje. Pojedinaac se više ne promatra samo kao individua, već i kao prototip, s ciljem predviđanja ponašanja, a time i usavršavanja tehnika ciljanja i utjecaja – pristanka ili zavisnosti. Podaci senzorne moći su međusobno isprepleteni kroz suverene, disciplinske i regulatorne strategije. Ovaj aspekt senzorne moći postao je posebno vidljiv i artikuliran tijekom pandemije.

Jacques Atalli “predviđa” da će se događaji u 21. stoljeću odvijati u tri različite faze: u prvoj fazi će se stvoriti **globalna “super Imperija”** i njome će vladati velike međunarodne korporacije i kreirati globalnu politiku. Druga faza je **hiperkonflikt u kome se stvara opći svjetski kaos oko 2030. godine**. Tridesetak godina kasnije, doći će do **treće faze**, kao **period hiperdemokracije** što će biti temelj za **stvaranje globalnog kolektivističkog sustava**.¹²⁵

Organizacije UN-a, zajedno s velikim multi- i transnacionalnim financijskim i trgovinskim organizacijama (MMF, Svjetska banka, SZO) postaju važne u perspektivi supranacionalne pravne konstitucije tek kada ih razmatramo unutar biopolitičke dinamike stvaranja svjetskoga poretka.¹²⁶ Vlade se moraju prilagoditi činjenici da se moć također prebacuje s državnih na nedržavne aktere, i s uspostavljenih institucija na nesigurne mreže.¹²⁷

Vladajuća totalitarno-ideološka klasa stvara „novo normalni” svijet. Što je klasa moćnija, usmjerenija je na nepostojanje, nevidljivost, a njezina moć se koristi prije svega za nametanje ove tvrdnje. Ova službeno nepostojeća tehnokracija istovremeno „pripisuje krunska dostignuća u povijesti vlastitom nepogrešivom rukovodstvu.“¹²⁸ Tehnokracija mora proučiti matricu mogućnosti i odabrati najpogodnije te „moraju biti vrhunski majstori kalkuliranja beskompromisne racionalnosti, bez suosjećaja, žaljenja, srama, savjesti, simpatiji prema „objektima“, osim posvećenosti zadatku.“¹²⁹ Birokraciji kao obliku tehnokracije imanentno je upravljanje sklopom „institucija, procedura, analiza i refleksija, računa i taktika“ kroz koje se izvršavaju specifične, mada kompleksne

¹²⁴ Engin Isin and Evelyn Ruppert, The birth of sensory power: How a pandemic made it visible? *Big Data & Society*, vol 7, no2. 2020, str.10

¹²⁵ Jacques Atalli, *A brief history of the future*, Arcade Publishing, New York, 2011, str.120-250.

¹²⁶ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 39.

¹²⁷ Karl Schwab, *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond*, Geneva: World Economic Forum, 2016, str.66

¹²⁸ Guy Debord, *The Society of the Spectacle*, Zone Books, New York 1994, str. 34

¹²⁹ Zigmunt Bauman, *Fluidni strah*, Mediterran Publishing, Novi Sad, 2010, str. 76-77.

forme moći,¹³⁰ kroz mrežu „releja“ kao točaka kroz koje cirkulira moć i na indirektan način oblikuje ponašanje subjekata.¹³¹ Dio tog procesa je i međusobna povezanost politike i medicine kroz najmanje tri stoljeća, što je dovelo do procesa medikalizacije politike. Ovaj proces je naizgled neopterećen bilo kakvim ideološkim ograničenjima, ali je sve više posvećen „izlječenju“ svojih građana od rizika za koje je često odgovoran. S druge strane, svjedoci smo politizacije medicine koja dobiva moć „društvene kontrole koja joj ne pripada, što je vidljivo na primjeru heterogene procjene koju virolozi daju o prirodi i težini koronavirusa.“¹³² Medicinske tehnike mogu se koristiti u „pokoravanju i prilagođavanju čovjeka.“¹³³ Ideologija se na mnogo načina može usporediti sa virusom. Historija je prožeta neuspjelim idejama koje su zaboravljene čim su izgovorene; mnoge mutacije virusa su prekinute prije nego što su ikada imale priliku zaraziti druge. Ono što je potrebno za širenje virusa je zaraza ili medij putem kojeg se može prenijeti. Da bi tehnokracija ponovo zaživjela na svjetskoj sceni, „bila je potrebna i zaraza kojom bi čitava društva i društveni sistemi mogli biti uspješno zaraženi.“¹³⁴

4. MREŽA MOĆI NOVE NORMALNOSTI

Prema Foucaultu, sveprisutna, rasuta moć je „prodrla u tijelo i izložena je u tijelu samom.“¹³⁵ Mrežnim oblikom moći promijenjena je paradigma i omogućila je jačanje moći transnacionalnih korporacija izvan i iznad tradicionalnih granica nacionalnih država¹³⁶ čime se umanjuje i mijenja pojam autonomije političkoga. Transnacionalne korporacije i organizacije tržišta oblikuju jedinstveni i jednoznačni vrh svjetskoga zapovijedanja. Kako je moć je odnos – više ili manje uređen, hijerarhiziran, koordiniran snop odnosa,¹³⁷ razumijevanjem i povezivanjem snopa odnosa i tehnokracije kao njihovih nositelja moguće je povezati naizgled nepovezane teme, kao što su Agenda 21, održivi razvoj, oduzimanje zemljišta i vode od strane agencija, „pametna rast“ i javno-privat-

¹³⁰ Mišel Fuko, *Bezbednost, teritorija, stanovništvo*. Novi Sad: Mediteran Publishing, 2014, str. 127.

¹³¹ Peter Miller and Nikolas Rose. *Governing The Present*. Polity Press, Cambridg 2008, str. 26-27.

¹³² Roberto Esposito, „Cured to the Bitter End,“ *Antinomie*, 2020, <https://antinomie.it/index.php/2020/02/28/curati-a-oltranza>

¹³³ Joost A. M. Meerloo, *The rape of the mind, The Psychology of Thought Control, Menticide and Brainwashing*. New York: Progressive Press. 1956, str. 60

¹³⁴ Patric Wood, *Technocracy rising, The Trojan Horse of Global Transformation*, Coherent Publishing, Mesa, 2015, str. 56.

¹³⁵ M. Fuko, *Volja za znanjem*. Karpos, Loznica 2006, str.60

¹³⁶ M. Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 256.

¹³⁷ M. Fuko, *Moć i znanje*. Mediteran Publishing, Novi Sad 2012, str. 78.

no partnerstvo, „pametna mreža” globalnog zagrijavanja, klimatske promjene, „zelena revolucija“, karbonski porezi.¹³⁸ Nevidljivi odnosi moći tehnokracije preoblikuju aspekt svakog društva u procesu „redefiniranja čovječnosti“ kako bi svaki aspekt života bio praćen i kontroliran radi „boljotka čovečanstva“ na temelju Četvrte industrijske revolucije koju karakterizira spoj tehnologije s brisanjem granica između fizičke, digitalne i biološke sfere,¹³⁹ budući da su „sredstva za proizvodnju“ u službi „sredstava za modifikaciju ponašanja.“¹⁴⁰

Takozvani „veliki reset“ obećava izgradnju „sigurnijeg, ravnopravnijeg i stabilnijeg svijeta“ ako se svi slože da „zajednički i brzo djeluju na rekonstrukciji svih aspekata naših društava i gospodarstva, od obrazovanja do socijalnih ugovora i uvjeta rada.“ Veliki reset može biti ostvaren ako ljudi vjeruju sve invazivnijoj tehnologiji bio-elektronskog nadzora koja će biti razvijena.¹⁴¹ Kako populacija odrasta pod masovnim nadzorom, ona će prilagoditi svoje ponašanje koje će izgledati normalno za društvo, ali u skladu sa namjerama vladajuće klase. Vremenom će građani iz straha biti podvrgnuti policijskoj kontroli.

Naomi Klein ističe da je transformacija društva moguća kroz „doktrinu šoka“, kao radikalne politike koju su konzervativci uveli tokom katastrofa. Neoliberalne ekonomske politike su „ovladale društvom“ nakon „šokova“ – obično prirodnih katastrofa, ratova ili opresivnih državnih aparata kako bi sprovele svoje politike privatizacije, deregulacije i smanjenja javne potrošnje jer većina ljudi ne bi prihvatila takvu politiku budući da one podrazumijevaju prijenos bogatstva i moći na korporativne elite.¹⁴² Pandemija je svakako jedan od velikih šokova jer se pokazalo da se ljudi pokoravaju autoritetu, odriču slobode kretanja i kritičkog razmišljanja zbog obećane sigurnosti. Pandemija je istakla u prvi plan i usmjerila raspravu na ulogu korporacija. Novo okruženje karakterizira sve složeniji skup pritisaka i zahtjeva korporacija iz različitih grupa zainteresiranih strana, povećana očekivanja za društveni angažman i korporativno građanstvo te radikalna neizvjesnost budućnosti.¹⁴³ Kako bi smo bili spremni za „novu realnost“ Svjetski ekonomski forum najavljuje da svijet

¹³⁸ Kelly Moore, Organizing integrity: American science and the creation of public interest organizations, 1955–1975. *American Journal of Sociology*, 101, 1995, 1592 – 1627, str.1612.

¹³⁹ Karl Schwab, *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond*, World Economic Forum, Geneva 2016, str. 12

¹⁴⁰ Shoshana Zuboff, *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. Public Affairs, New York 2018, 328

¹⁴¹ Schwab, Klaus and Thierry Malleret, *COVID-19: The Great Reset*. Forum Publishing, Geneva 2020, 107.

¹⁴² Naomi Klain, *Doktrina šoka – Uspon kapitalizma katastrofe*, V.B.Z. Zagreb, 2008, str.48.

¹⁴³ Antonia Koumproglou, *Stakeholder Capitalism in the Covid-19 Era: The new environmental, social and governance (ESG) agenda for both business stakeholders and investors*. EU Business School, Online November 2020, <https://onresearch.ch/wp-content/uploads/2020/11/Antonia-Koumproglou-Konstantinos-Biginas-EU-Faculty-Thoughts-Nov-2020.pdf>

mora djelovati zajedno i da je nužno promijeniti sve aspekte društva i ekonomije, od obrazovanja do socijalnih ugovora i uvjeta rada. Svaka zemlja, od SAD do Kine, mora sudjelovati i industrija se mora transformirati. Traži se „veliki reset“ kapitalizma.¹⁴⁴ Veliki reset ima tri glavne komponente; usmjereno tržište u kome bi vlade trebale poboljšati koordinaciju u poreskoj, regulatornoj i fiskalnoj politici, stvarajući uvjete za zajedničke ciljeve, kao što su jedinstvo i održivost kroz proračune EU, SAD-a, Kine i drugih zemalja u cilju „stvaranja novog gospodarstva, „otpornijeg, ravnopravnijeg i dugoročno održivog uz korišćenje inovacija Četvrte industrijske revolucije za podršku javnom dobru, naročito rješavanjem zdravstvenih i socijalnih izazova. „Četvrta industrijska revolucija uključuje biotehnoški uređivanje genetske strukture, telekomunikacije 5G, umjetnu inteligenciju.“ „Veliki reset se u potpunosti podudara sa Agendom UN-a iz 2015. godine, pod nazivom Agenda 2030, koja promovira globalnu agendu restrukturiranja svjetskog gospodarstva i „održivi svijet“ koji obuhvaća ravnopravnost prihoda, rodnu ravnopravnost, cijepljenja pod pokroviteljstvom SZO.“¹⁴⁵ Ključna riječ je održivost kao šifra za reorganizaciju svjetskog bogatstva. Manje razvijeni svijet neće se uzdići do razvijenog, već naprotiv, napredne civilizacije moraju smanjiti svoj životni standard da bi postale „održive“.¹⁴⁶ Prema mišljenju Svjetske trgovinske organizacije potrebno je izgraditi ravnopravnije, inkluzivne i održive ekonomije i društva koja su otpornija na pandemije, klimatske promjene i mnoge druge globalne promjene „Potrebna nam je promjena načina razmišljanja, prelazak s kratkoročnog na dugoročno razmišljanje, prelazak iz kapitalizma dioničara u odgovornost dioničara.“ Najveća podrška se očekuje od globalne mreže medija i mreže društvenih medija koje će mobilizirati će milijune ljudi.¹⁴⁷

Epidemije su se kroz povijest pokazale kao sila koja može biti uzrok radikalnih promjena jer imaju jedinstvenu sposobnost prouzročiti strah, anksioznost i masovnu histeriju. Zbog toga, globalna elita Svjetskog ekonomskog foruma tvrdi da je potrebno i ovu epidemiju „iskoristiti kao priliku bez presešana da ponovo osmislimo naš svijet.“¹⁴⁸ Tehnokratska globalna elita predlaže

¹⁴⁴ Klaus Schwab and Thierry Malleret, *COVID-19: The Great Reset*. Forum Publishing, Geneva 2020, str. 17-18

¹⁴⁵ Klaus Schwab, 3. Jun, 2020, Now is the time for a 'great reset' <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/>

¹⁴⁶ F. William Engdahl, „Now Comes the Davos Global Economy “Great Reset”. What Happens After the Covid-19 Pandemic?“, *Global Research*, July 24, 2020, <https://www.globalresearch.ca/davos-great-reset/5715515>

¹⁴⁷ Klaus Schwab, 3. Jun, 2020, Now is the time for a 'great reset', <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/> <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/>

¹⁴⁸ Klaus Schwab and Thierry Malleret, *COVID-19: The Great Reset*. Forum Publishing, Geneva, 2020, str. 13, 17.

stvaranje „novog društvenog ugovora“, jer je pandemija pokazala da stari sistemi ne odgovaraju 21. stoljeću. Oni se zalažu da čovjek živi u skladu sa prirodom kroz tehnologije Četvrtе industrijske revolucije.¹⁴⁹ Fizički, digitalni i biološki svijet približavaju nove tehnologije. Prema pretpostavkama globalne tehnokratske elite, vlade će steći novu tehnološku moć za povećanje kontrole nad stanovništvom, zasnovano na sveprisutnim sustavima nadzora i sposobnosti kontrole digitalne infrastrukture. Vlade će se sve više suočavati s pritiskom da promijene svoj dosadašnji pristup javnom angažmanu i kreiranju politika.¹⁵⁰ Vlast je produktivna jer proizvodi stvarnost, proizvodi posebna područja objekata i rituale kojima se dolazi do istine.¹⁵¹

Najava preoblikovanja svijeta bila je prezentirana na projekciji „Event 201“¹⁵² kao simulacija „izmišljenih“ izazova pandemije, zajedno sa preporukama koje podržavaju reset koji bi uspostavio sustav „nove normalnosti“ uz sugestiju da će biti potrebne mjere visokotehnološkog nadzora kako bi se „zaustavilo širenje“ moguće pandemije. Pandemija je glavni posrednik između modela nadzora i modela blagostanja i ne podržava divlje fluktuacije, već svemogući sudar oblika konzumerizma koji dominira u najbogatijim zemljama. Spiralni oblik beskonačne akumulacije kapitala širi se iz jednog dijela svijeta u svaki drugi.¹⁵³ Dominacija privatne sfere u pitanjima javnog interesa te pojava apsolutne normatizacije života pripada mehanizmima profita i znanosti,¹⁵⁴ naglašena je u planovima tehnokratske elite uz isticanje da je potrebna sve veća suradnja između javnog i privatnog sektora, ističući važnost uspostavljanja partnerstva sa neizabranim, globalnim institucijama kao što su SZO, Svjetska banka, MMF.¹⁵⁵ Pandemija je pogodna prilika za sprovođenje ciljeva globalne elite na uplašeno stanovništvo koje je „zatvaranje“ obeshrabilo i zastrašilo,

¹⁴⁹ Klaus Schwab and Prince Charles on why we need a Great Reset, 2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/the-great-reset-this-weeks-world-vs-virus-podcast/>

¹⁵⁰ Klaus Schwab and Thierry Malleret, COVID-19: *The Great Reset*. Forum Publishing, 2020, Geneva 16, 28.

¹⁵¹ Mišel Fuko, *Nadzirati i kažnjavati*. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. Sremski Karlovci, 1997, 189

¹⁵² Event 201, Public-Private corporations for pandemic preparedness and response, <https://www.centerforhealthsecurity.org/event201/event201-resources/200117-PublicPrivatePandemicCalltoAction.pdf>, pristupljeno 05.07.2020.

¹⁵³ Jean-Luc Nancy, „Communovirus, Communovirus,“ *Verso*, 27 March 2020. <https://www.versobooks.com/blogs/4626-communovirus>

¹⁵⁴ Roberto Esposito, *Bios: Biopolitics and Philosophy*, University of Minnesota Press, Minneapolis, London, 2008, str. 32, 35.

¹⁵⁵ Event 201, Public-Private Corporation for pandemic preparedness and response, <https://www.centerforhealthsecurity.org/event201/event201resources/200117-PublicPrivatePandemic-CalltoAction.pdf>, pristupljeno 05.07.2020.

„pa su postali podložniji prepuštanju svojih sloboda ideji centraliziranoj vlasti i njezinoj kontroli.“¹⁵⁶

Revolucije u biotehnologiji i umjetnoj inteligenciji, redefiniiraju značenje pojma čovjeka, pomičući sadašnje pragove životnog doba, zdravlja, saznanja i sposobnosti, što će nas primorati da redefiniramo moralne i etičke granice.¹⁵⁷

„Iako izgleda da primjena ovih tehnologija štiti zdravlje zaposlenih, ona također pruža temelje za njihov kontinuirani nadzor. Vjerovatno će, kao i kod ostalih tehnologija digitalnog nadzora, mjere nadzora trajati i nakon perioda pandemije.“¹⁵⁸ Pandemija je još jasnije otkrila da smo svedeni na objekte koji se kontroliraju, sa tijelom i umom kao novim kolonijama koje su napadnute. 26. marta 2020. godine, Microsoft je dobio patent od Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO).“ Patentom WTO 060606 dobijena je intelektualna svojina nad našim tijelom i umom koje su postale njegove nove kolonije.

¹⁵⁹ U kolonijalizmu kolonizatori sebi pripisuju pravo da zauzmu zemlju i resurse autohtonog stanovništva, ugase njihovu kulturu i suverenitet.“ Mi smo izvori suštinskog viška nadzornog kapitalizma: objekti tehnološki napredne i neizbježne operacije korištenja sirovina. Stvarni „kupci“ nadzornog kapitalizma su „korporacije koje djeluju na tržištima radi oblikovanja budućeg ponašanja.“¹⁶⁰ Sredstva za proizvodnju podređena su sve složenijim i sveobuhvatnijim mehanizmima za modifikaciju ponašanja.

Globalna elita je uvjerena da je nemoguć povratak na „staru normalnost“, ističući da život više nikada neće biti onakav kakav je bio prije pandemije te zato stalno naglašavaju nužnost prihvatanja „nove normalnosti“. Svjetski ekonomski forum, je za 2021. godinu zajedno sa MMFom, UN-om, globalističkim organizacijama i moćnim pojedincima obećao da će preko velike mreže Big Tech tehnologija, on line aktivističkih pokreta, lokalnih i nacionalnih vođa, implementirati veliki reset. To je globalna obaveza koju su iskoristili, s panikom i strahom oko pandemije, kao sredstvo za preoblikovanje ekonomija i zakona. Osjećaj

¹⁵⁶ F. William Engdahl, Now Comes the Davos Global Economy “Great Reset”. What Happens After the Covid-19 Pandemic?, *Global Research*, July 24, 2020, <https://www.globalresearch.ca/davos-great-reset/5715515>

¹⁵⁷ Klaus Schwab and Thierry Malleret, *COVID-19: The Great Reset*. Forum Publishing, Geneva 2020, str.115.

¹⁵⁸ Danielle L.Couch, Priscilla Robinson, and Paul A Komesaroff , “COVID-19—Extending Surveillance and the Panopticon.” *Journal of Bioethical Inquiry*, vol 17, no 4, 2020, str 809-814, str.809.

¹⁵⁹ Vandana Shiva, “Bill Gates’ Global Agenda and How We Can Resist His War on Life”, *Global Research*, April 13, 2021, <https://www.globalresearch.ca/bill-gates-global-agenda-how-we-can-resist-war-life/5736577>

¹⁶⁰ Shoshana Zuboff. *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. Public Affairs, New York 2018, str. 17.

nemoći je najgori efekt straha koji svoje mjesto nalazi u prostoru između prijetnji kao izvora straha i naših odgovora. Globalna elita ponavlja da je pandemija izgovor za korištenje svih političkih i autoritarnih alata (zaključavanje, prisilno zatvaranje malih poduzeća, velike novčane kazne, proglašavanje protesta ilegalnim). Oni teže oblikovanju novog sustava jer je sada povijesni trenutak da se nauči lekcija i vrati na „održiv put“, „kao prilika koju nikada nisu imali, niti će je ikada imati.“¹⁶¹ Klaus Schwab ističe da se najmoćnije sile na svijetu spremaju iskoristiti krizu zbog pandemije kao izgovor za uvođenje jedne nove ekonomije, jedne svjetske vlade i jedne svjetske religije.¹⁶²

Spoj nadzornog kapitalizma, velikog reseta i kapitalizam zainteresiranih strana, vidljiv je u dokumentu usvojenom krajem ožujka 2021. godine u kome **Svjetska zdravstvena organizacija ističe potrebu za zajedničkim djelovanjem oko izgradnje međunarodne zdravstvene arhitekture**. Pristup Covid-19 Tools (ACT) akceleratoru je najopsežnije sveobuhvatno rješenje za okončanje akutne faze razarajuće pandemije,¹⁶³ a okuplja vlade, zdravstvene organizacije, znanstvenike, kompanije, civilno društvo i filantropie kako bi ubrzali razvoj, proizvodnju i jednak pristup testovima, tretmanima i cijepljivima. Prema ovom dokumentu, pripremljenost za pandemiju treba globalno vodstvo za globalni zdravstveni sustav koji odgovara ovom stoljeću. Nužno je jačanje međunarodne suradnje radi poboljšanja, i distribucije medicinskih i javnih zdravstvenih mjera, poput cjepiva, lijekova, dijagnostike i osobne zaštitne opreme. Zbog toga je nužna suradnja sa predsjednicima država i vlada globalno, ali i sa svim akterima javnog života, uključujući civilno društvo i privatni sektor.¹⁶⁴ Za elitu je pandemija idealna prilika da “dobiju moć za koju

¹⁶¹ Klaus Schwab and Prince Charles on why we need a Great Reset, 2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/the-great-reset-this-weeks-world-vs-virus-podcast/>

¹⁶² Schwab, Klaus, 2020, Now is the time for a 'great reset', <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/>

¹⁶³ ACT Accelerator je okvir za saradnju. To nije tijelo koje donosi odluke niti je nova organizacija. Osnovan je kao odgovor na poziv lidera G20 u martu 2020. godine, a pokrenule su ga SZO, Evropska komisija, Francuska i Fondacija Bill & Melinda Gates u aprilu 2020. godine. Globalne zdravstvene organizacije koje učestvuju su: Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), Koalicija za inovacije u pripravnosti za epidemije (CEPI), Gavi, Alijansa za vakcine, Globalni fond za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije (Globalni fond), Unitaid, Fondacija za inovativnu novu dijagnostiku (FIND), Wellcome Trust, Svjetska banka i Fondacija Bill & Melinda Gates, ACT-Accelerator Strategic Review, WHO, Geneva, Switzerland, 2021, str. 8

¹⁶⁴ WHO 2021, ACT now, ACT together: 2020-2021 Impact Report Originally published, 23 Apr 2021, <https://reliefweb.int/report/world/act-now-act-together-2020-2021-impact-report>

smatraju da je nepravedno uskraćena.”¹⁶⁵ Čini se da izazov epidemije svuda rasipa unutrašnju aktivnost Razuma.¹⁶⁶

ZAKLJUČAK

Kroz biomoć društvo se potčinjava kapitalu,¹⁶⁷ u cilju ovladanja i upravljanja životom u periodu prijelaza od disciplinarnog društva u društvo nadzora.¹⁶⁸ Ipak, „društvu nadzora je imanentno vršenje discipline, odnosno samodiscipliniranje subjekata, neprestano šaputanje disciplinarne logike unutar samih subjektivnosti“¹⁶⁹. Mreže dominacije i opsezi eksploatacije se prepliću, presjecaju i oslanjaju jedni na druge,¹⁷⁰ stvarajući temelj za nadzor koji sadrži iste elemente, vidljive i nevidljive. U takvoj isprepletenoj mreži moći tehnologija upravljanja se sastoji od procedura i praksi koje prevode upravljačku racionalnost u programe kroz različite načine organiziranja institucija čime one dobijaju ulogu „releja.“¹⁷¹ „Novo normalno“ doba je vrijeme socijalnog inženjeringa i prikrivenog biološkog i psihološkog rata.¹⁷² To je i moguće jer je i sama politika postala simulacija uz sve prisutnu i neprimjetnu kolonizaciju duha i tijela. Revolucije u biotehnologiji i umjetnoj inteligenciji, redefiniiraju značenje pojma čovjeka, pomičući sadašnje pragove životnog doba, zdravlja, saznanja i sposobnosti, što će nas primorati da redefiniiramo moralne i etičke granice.¹⁷³

Korporativnoj moći nije dovoljno samo disciplinirano mnoštva, već nadzor nad općim društvenim i proizvodnim sposobnostima, oblikovanje i stvaranje događaja i stvarnosti te dominacija privatne sfere u područjima javnog interesa. Mnoštvom vladaju društveni odnosi stvarnoga potčinjavanja, „vladavinom

¹⁶⁵ Naomi Klein, How big tech plans to profit from the pandemic, *The Guardian*, May 2020, <https://www.theguardian.com/news/2020/may/13/naomi-klein-how-big-tech-plans-to-profit-from-coronavirus-pandemic>

¹⁶⁶ Alain Badiou, „On the Epidemic Situation”, *Verso*, 23.4, 2020, <https://www.versobooks.com/blogs/4608-on-the-epidemic-situation>

¹⁶⁷ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 303.

¹⁶⁸ Ibid, str. 33

¹⁶⁹ Ibid, str. 276.

¹⁷⁰ M. Fuko, *Spisi i razgovori*. Fedon, Beograd, 2010, str.77

¹⁷¹ Peter Miller and Nikolas Rose. *Governing The Present*. Polity Press, Cambridge, 2008, str. 32-36.

¹⁷² Vesna Stanković Pejnović, Pandemija straha kao biomoć sistema „globalne uprave“, *Srpska politička misao* 3/2020, 179-213

¹⁷³ Klaus Schwab and Thierry Malleret, *COVID-19: The Great Reset*. Forum Publishing, Geneva, 2020, 115

iznutra“, u biopolitičkom kontekstu postojanja.¹⁷⁴ Kroz sveprisutnu medijsku kampanju programiranja javnog mnijenja, stvaraju se obrasci u kojima se daje mnogo prostora stručnjacima koji bi trebali informirati javnost i podržati stavove tehnokracije iza kojih stoje međunarodne korporacije. Logika koja prodiere u tehnologiju i oblikuje djelovanje je odlika nadzornog kapitalizma, a tehnologija nije vitalna točka, jer nadzorni kapitalisti žele da mislimo da su njihove prakse neizbježni izraz tehnologija koje koriste. Kao tržišni oblik, nadzorni kapitalizam je nezamisliv izvan digitalnog diskursa. Pandemija COVID-19 potaknula je upotrebu digitalnih tehnologija koje oblikuju živote ljudi i interakciju s društvom. Aktivisti za građanska prava zabrinuti zbog ‘nove normalnosti’ pod biološkim nadzorom i strahuju da bi se aplikacije napravljene za jednu svrhu mogle koristiti za druge.”¹⁷⁵

Moderna tehnologija i tehnike racionalizacije su temelj stvaranja tehnokratskog mentaliteta. To je moguće jer je i sama politika postala simulacija uz sve prisutnu i neprimjetnu kolonizaciju duha i tijela. Moć nadzora se nalazi u spektaklu kao ne-mjestu politike, tehno-znanstvene dominacije i propagande kroz sveprisutnost straha koji potpuno okupira tijelo, oblikujući, poput matriksa, njegov unutarnji i vanjski svijet. Kako zlo ne može bez straha, „zlo“ je vrsta nanesene nepravde, nerazumljivo, neizrecivo i neobjašnjivo te razara „razumljivost koja čini svijet mogućim za življenje.“¹⁷⁶ Bionadzor, kroz gustu mrežu moći, predvodi tehnokracija koja predlaže potpuno drugačiji sustav koji vode znanstvenici, donoseći odluke na osnovu primjene znanstvene metode za kontrolu društvenih i gospodarskih pitanja¹⁷⁷ o novoj „biotehnološkoj“ civilizaciji u nastajanju. Prisutno je „tiho utišavanje“, strukturalno, neopaženo, ali dinamično jer se neprestano širi.¹⁷⁸ Na takav razvoj je ukazao Foucault u izučavanju principa modernog zatvora koji su postepeno implementirani u područja društvenog života. Kroz bionadzor tehnokracije u pandemiji ti principi su „zamađljeni“ kroz zakonodavne procedure i „meku moć“ masovnih medija, povezanima sa društvenim institucijama, koja se provodi nad stanovništvom kroz donešene mjera u cilju suzbijanja pandemije, stvarajući „spiralu utišavanja.“

¹⁷⁴ Michael Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 286.

¹⁷⁵ Dev Lewis, “The bio-surveillance state: an emerging new normal in Asia.” *Heinrich Böll Stiftung*, 2020, str.11, t <https://us.boell.org/en/2020/05/08/bio-surveillance-state-emerging-new-normal-asia>

¹⁷⁶ Z. Bauman, *Fluidni strah*, Mediterran Publishing, Novi Sad, 2010, str.67

¹⁷⁷ Patric Wood, *Technocracy rising, The Trojan Horse of Global Transformation*, Coherent Publishing, Mesa, 2015, str.86

¹⁷⁸ Thomas Mathiesen, *Silently Silenced: Essays on the Creation of Acquiescence in Modern Society*, Waterside Press, Winchester, 2004, str.13

Sveprisutna korporativna moć želi više od discipliniranja mnoštva, ona nameće nadzor nad općim društvenim i proizvodnim sposobnostima, oblikujući i stvarajući događaje i stvarnost. Mnoštvom vladaju društveni odnosi stvarnoga potčinjavanja, „vladavinom iznutra“, u biopolitičkom kontekstu postojanja.¹⁷⁹ Kako je za kapitalističko društvo biopolitika od primarnog značaja, pandemija je pokazala da je tijelo kao „polje za manifestaciju moći“ kroz bionadzor postalo „poslušno“, oblikovano u medijskom spektaklu, sa naglaskom na strah od života u znanstveno oblikovanoj stvarnosti koja dobiva oblik neprikosnovene istine koja se ne preispituje.

Na kraju prošlog stoljeća Agambren je uvidio nastanak procesa koji je pokazao vrhunac svoje moći u pandemiji. On tvrdi da je u suvremenom političkom prostoru biopolitičkih demokracija, vidljivo spajanje suverene moći i medicinsko-znanstvene ideologija. Ova konvergencija predstavlja, mutaciju unutar prirode same suverene moći, čija je iznimnost i status kao odluke koja presijeca tok svakodnevnog života sada postao banalan. Agamben je ukazivao na sve više medikalizirani prostor svakodnevice život, integraciju politike i medicine. U tom procesu se “trenutačno masovno ostvaruje isto uzimanje uzorka golog života koji bi suveren mogao izvesti u određenim okolnostima nad oblicima života, svakodnevnim pseudo-znanstvenim koncepcijama tijela, bolesti i zdravlja, te ‘medikalizacijom’ sve širih sfera života i individualne imaginacije.”¹⁸⁰

Bionadzor i disciplina su postali primarni izvor društvene kontrole u modernom društvu. U odnosu na zdravlje vidimo da se samonadzor odražava i ugrađuje uobičajene izraze kao što su „brinite o sebi i drugima“, „budite odgovorni“...U „bolesnom društvu“ zdravlje je postalo suštinski cilj političke moći, te u vrijeme pandemije, doktor postaje savjetnik i stručnjak, ako ne u vještini vladanja, bar u vještini promatranja, popravljanja, poboljšanja društvenog „tijela“, a medicinski nadzor postaje solidaran sa čitavom serijom drugih oblika kontrole.¹⁸¹ Hitna zdravstvena situacija izazvana pandemijom proizvela je razinu nadzora bez presedana. Prihvaćanje ovog novog, pojačanog disciplinskog režima, stečeno je na temelju apeliranja na važnost zdravlja i zdravstvene zaštite, od infekcije i smrti. Isticanjem novih narativa i strahova „smanjena je mogućnost preispitivanja potrebe za naprednim, sveprisutnim panoptikumom i njegovim dugoročnim implikacijama.”¹⁸² Stimulira se izgradnja sistema od stra-

¹⁷⁹ M. Hardt, Antonio Negri, *Imperijum*, Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., Zagreb, 2003, str. 286.

¹⁸⁰ Giorgio Agamben, *Means without End: Notes on Politics*, translated by Vincenzo Binetti and Cesare Casarino, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2000, str 8.

¹⁸¹ M.Fuko, *Moć i znanje*. Mediteran Publishing, Novi Sad 2012, str.157.

¹⁸² Danielle L. Couch, Priscilla Robinson and Paul A. Komesaroff, “COVID-19—Extending Surveillance and the Panopticon,” *Journal of bioethical inquiry*, vol 17, no.4., 809–814, str.811. <https://doi.org/10.1007/s11673-020-10036-5>

ne vlade i uz podršku stručnjaka za javno zdravlje, a dopunjava se metodama prikupljanja i nadzora podataka od strane privatnih korporacija.

Novi oblik „bio-nadzora“ integrira aspekte nadzora javnog zdravlja s tehnikama primjene upotrebe podataka koji su ranije bili rezervirani za područja nacionalne sigurnosti.¹⁸³ Pandemija je opravdala prelazak na intenzivnije i naglašenije oblike nadzora sa dugoročnim utjecajima na kulturnu, politiku i gospodarstvo, dovela je do preoblikovanja struktura društva i života samog. Normalizacija proširenog nadzora predstavlja rizik i postavlja pitanja koja bi trebala postati predmet kritičkog dijaloga.

LITERATURA:

- Ansell Pearson, Keith, *Viroid Life: Perspectives on Nietzsche and the Transhuman Condition*, London and New York: Routledge, 1997.
- Agamben, Giorgio, *Homo sacer*, Zagreb: Institut Otvoreno društvo – Hrvatska, 2006.
- Agamben, Giorgio “The state of exception provoked by an unmotivated emergency” in *Il manifesto*, 26 Feb, 2020.
- Atalli, Jacques, *A brief history of the future*, Arcade Publishing, New York, 2011.
- Arrighi, Giovanni, *The Long Twentieth Century*, Verso, London, 1995
- Aronowitz Stanley & William DiFrazio, *The Jobless Future*, University of Minnesota Press, Minneapolis 1994.
- Badiou, Alain, „On the Epidemic Situation“, *Verso*, 23.4, 2020, <https://www.versobooks.com/blogs/4608-on-the-epidemic-situation>
- Bodrijar, Žan, *Simulakrumi i simulacija*, prevod Frida Filipovic – Novi Sad: Svetovi, 1991.
- Baudrillard, Jean. *For a Critique of the Political Economy of Sign*. St. Louis: Telos Press, 1981
- Bauman, Zigmunt, *Fluidni strah*, Novi Sad: Mediterran Publishing, 2010
- Brzezinski, Zbigniew, *Between Two Ages: America's Role in the Technetronic Era*, Viking Press, New York, 1970.
- Bucchi, Massimiano, *Beyond Technocracy Science, Politics and Citizens*, Springer Science, Business Media, 2009
- Castells, Manuel, *The Power of Identity*. Oxford: Blackwel, 1997.
- Comte, Auguste. *A Discourse on the Positive Spirit*. Translated by Edward S. Beesley. London: William Reeves, 1903
- Comor, Edward A “Introduction”: The Global Political Economy of Communication and IPE, In Edward Comor, ed. *The Global Political Economy of Communication*, London: Macmillan, 1994, 1-21.

¹⁸³ Lisa Lee, Public health surveillance: Ethical considerations, In Anna C. Mastroianni, Jeffrey P. Kahn, and Nancy E. Kass, eds. *The Oxford handbook of public health ethics*, Oxford University Press, Oxford, 2019, 1-13, str. 3.

- Couch, Danielle, Priscilla Robinson & Paul A. Komesaroff, "COVID-19—Extending Surveillance and the Panopticon," *Journal of bioethical inquiry*, vol.17, no.4, 2020, 809–814, <https://doi.org/10.1007/s11673-020-10036-5>
- Delez, Žil, *Fuko*, Sremski Karlovci; Novi Sad: Izdavačka knjižnica Zorana Stojanovića, 1989.
- Deleuze, Gilles, and Guattari, Felix, *Kapitalizam i shizofrenija 2 - tisuću platoa*. Zagreb: Sandorf & Mizantrop, 2013.
- Deleuze, Gilles, *Postscript on control societies. Negotiations*, 177–82. New York: Columbia University Press, 1995.
- Debord Guy, *The Society of the Spectacle*, New York: Zone Books, 1994
- Dimitrijević, Vojin, *Strahovlada: ogled o ljudskim pravima i državnom teroru*, – Beograd: Peščanik: Fabrika knjiga, 2016.
- Dews, Peter, *Logics of Disintegration: Poststructuralist Thought and the Claims of Critical Theory*, London: Verso, 1987.
- DiFrazio, William *The Jobless Future*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1994.
- Engdahl, William Now Comes the Davos Global Economy "Great Reset". What Happens After the Covid-19 Pandemic?, *Global Research*, July 24, 2020, <https://www.globalresearch.ca/davos-great-reset/5715515>
- Esposito, Roberto *Bios: Biopolitics and Philosophy*, Minneapolis, London: University of Minnesota Press, Minneapolis, London, 2008
- Esposito, Roberto „Cured to the Bitter End,“ *Antinomie*, 2020, <https://antinomie.it/index.php/2020/02/28/curati-a-oltranza>
- Etzkowitz, Henry, and Webster, Andrew, "Science as intellectual property", In Sheila Jasanoff, Gerald E. Markle, *Handbook of Science and Technology Studies*, Thousand Oaks, CA: Sage, 1995, 480-505
- Event 201, Public-Private Corporation for pandemic preparedness and response, <https://www.centerforhealthsecurity.org/event201/event201-resources/200117-PublicPrivatePandemicCalltoAction.pdf>, pristupljeno 05.07.2020.
- From, Erik, *Bekstvo od slobode*, Zagreb: Naprijed, Beograd: Nolit, 1986.
- Fuko, Mišel, *Nadzirati i kažnjavati*. Beograd: Prosveta, 1997.
- Fuko, Mišel, *Volja za znanjem*. Loznica: Karpos, 2006.
- Fuko, Mišel. *Spisi i razgovori*. Beograd: Fedon, 2010.
- Fuko, Mišel. *Moć i znanje*. Novi Sad: Mediteran Publishing, 2012
- Fuko, Mišel. *Bezbednost, teritorija, stanovništvo*. Novi Sad: Mediteran Publishing, 2014.
- Gibbons, Michael, Limoges, Camille, Nowotny, Helga, *The New Production of Knowledge: Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. London: Sage. 1994.
- Gross, Leo, "The Peace of Westphalia, 1648-1948", *American Journal of International Law*, vol 42, no.1, 1948, 21-41.

- Hardt, Michael, Antonio Negri, *Imperijum*, Zagreb: Multimedijalni institute, Arkzin d.o.o., 2003
- Hewson, Martin, Surveillance and the Global Political Economy, In: Edward Comor, ed. *The Global Political Economy of Communication*, London:Macmillan, 1994, 61-83.
- Hinchliffe, Tim, "How to hack a human 101: 'organisms are algorithms,'" World Economic Forum Davos, *The Sociable*, Jan. 25, 2018. <https://sociable.co/technology/hack-human-algorithms-davos-wef/>
- Kaiser Kuo, „Made In China: Revenge Of The Nerds“, *Time Magazine*, June, 2001, <http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,165453,00.html>
- Isin Engin and Evelyn Ruppert, The birth of sensory power: How a pandemic made it visible? *Big Data & Society*, vol 7, no.2, 2020, 1-15 <https://doi.org/10.1177/2053951720969208>
- Kennedy, Paul, *Preparing for the Twenty-first Century*, New York: Random House, 1993
- Kissinger, Henry, *Svjetski poredak*, Zagreb: Školska knjiga, 2015.
- Klain, Naomi. *Doktrina šoka – Uspon kapitalizma katastrofe*, Zagreb: V.B.Z, 2008.
- Klein, Naomi, „How big tech plans to profit from the pandemic“, *The Guardian*, May 2020, <https://www.theguardian.com/news/2020/may/13/naomi-klein-how-big-tech-plans-to-profit-from-coronavirus-pandemic>
- Koumproglou, Antonia, *Stakeholder Capitalism in the Covid-19 Era: The new environmental, social and governance (ESG) agenda for both business stakeholders and investors*. Online November 2020
- Kuo, Kaiser „Made In China: Revenge Of The Nerds“, *Time Magazine*, June, 2001, <http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,165453,00.html>
- Lee, Lisa, Public health surveillance: Ethical considerations, In *The Oxford handbook of public health ethics*, edited by Anna Mastroianni, Jeffrey Kahn and Nancy Kass. Oxford: Oxford University Press, 2019, 1-13
- Massumi, Brian, *A User's Guide to Capitalism and Schizophrenia*, Cambridge: Mass., MIT Press. 1992.
- Massumi, Brian, ed. *The Politics of Everyday Fear*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1993.
- Mathiesen, Thomas, *Silently Silenced: Essays on the Creation of Acquiescence in Modern Society*, Winchester: Waterside Press, 2004.
- Miller, Peter and Nikolas Rose. 2008. *Governing The Present*. Cambridge: Polity Press.
- Meerloo, Joost A. M. *The rape of the mind, The Psychology of Thought Control, Menticide, and Brainwashing*. New York: Progressive Press. 1956
- Moore, Kelly, „Organizing integrity: American science and the creation of public interest organizations, 1955–1975“ . *American Journal of Sociology* , 101 , 1995, 1592 – 1627

- Nancy, Jean-Luc, "Communovirus, Communovirus," *Verso*, 27 March 2020, <https://www.versobooks.com/blogs/4626-communovirus>
- Nowotny Helga, Peter Scott and Michael Gibbons, *Re-Thinking Science. Knowledge and the Public in an Age of Uncertainty*. Cambridge: Polity Press, 2001.
- Rabinow, Paul, Rose, Nikolas, *Biopower Today*.
BioSocieties 1, 2006, 195–217, <https://doi.org/10.1017/S1745855206040014>
- Robin, Corey, *Fear: The history of a political idea*. Oxford: Oxford University Press, 2004.
- Rifkin, Jeremy *The End of Work: The Decline of Global Labor Force and the Dawn of the Postmarket Era*, New York: Putnam, 1995
- Rosenau, James, Ernst-Otto-Czempiel, *Governance without Government*, Cambridge University Press, Cambridge, 1992.
- Russel, Bernard, *The Impact of Science on Society*, AMS PRESS, INC. New York, 1953.
- Saint-Simon, Claude-Henri *The New Christianity Dialogues between a Conservative and an Innovator*; 1825, <http://la.utexas.edu/users/hcleaver/368/368StSimon6New-Christianity.pdf>
- Saint-Simon, Claude-Henri *Letters from an Inhabitant of Geneva to His Contemporaries*, (1803). *The Political Thought of Saint-Simon*, (ed) Ghita Ionescu. London: Oxford University Press, 1976.
- Schwab, Karl, *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond*, Geneva: World Economic Forum, 2016.
<https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>, pristupljeno 04.07.2020
- Schwab, Klaus, 3. Jun, 2020, Now is the time for a 'great reset'
<https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/>
- Schwab, Klaus and Thierry Malleret, *COVID-19: The Great Reset*. Geneva: Forum Publishing, 2020.
- Schwab Klaus, and Prince Charles on why we need a Great Reset, 2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/the-great-reset-this-weeks-world-vs-virus-podcast/>
- Scott, Howard and Hubbard, King, „Technocracy Study Course“, *The Technocrat*, 1934
- Shield, Rob, *The Virtual*, London, Routledge, 2002.
- Slobodian, Quinn, "Global Elites Agenda To Control your life and The Economy How the 'great reset' of capitalism became an anti-lockdown conspiracy", 4 Dec 2020, *The Guardian*.
- Serfaty, Simon, „The Media and Foreign Policy”, In: Simon Serfaty, ed. *The Media and Foreign Policy*, London: Macmillan, 1990, 1-18.
- Stanković Pejnović, Vesna „Meka moć vladara novog doba“, *Srpska politička misao*, 45(3), 2014, 111-133

- Stanković Pejnović, Vesna, Pandemija straha kao biomoć sistema „globalne uprave“, *Srpska politička misao* 3/2020, 179-213
- Virilio, Pol, *Mašine vizije*, Novi Sad: Svetovi, 1993.
- Virilio, Paul, Bertrand Richard, *The Administration of Fear*, Los Angeles: Semiotext(e), 2012.
- Wood, Patrick, “Technocracy and the Making of China”, August Forecast & Review, May 22, 2013.
- Wood, Patric, *Technocracy rising, The Trojan Horse of Global Transformation*, Coherent Publishing, Mesa, 2015.
- World Health Organization 2021, ACT now, ACT together: 2020-2021 Impact Report Originally published, 23 Apr 2021, <https://reliefweb.int/report/world/act-now-act-together-2020-2021-impact-report>
- Ziman, John, *Real Science. What it is, and what it means*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Zuboff, Shoshana (2015). Big other: surveillance capitalism and the prospects of an information civilization. *Journal of Information Technology*, 30, 2015, 75-89.
- Zuboff, Shoshana. *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. New York: Public Affairs, 2018.

Vesna Stanković Pejnović

Biosurveillance in the Time of „New Normal“

ABSTRACT

In the “new normal” time, biosurveillance contains abstract forms of the panopticon, as a category of power with a disciplinary function aimed at imposing certain behavior and exploiting the power of human capital, which includes the biopolitical body on the one hand, in Foucault’s perspective, and social control, as seen by Deleuze, on the other. In biosurveillance capitalism, corporate capital brings together controlled, dispersive, comprehensive and ubiquitous networked power. Biosurveillance of individuals is not only carried out through ideologies but also through consciousness both in and over the body in the spectacle of fear and media programming, through all aspects of social life. The “new normal” era is a time of social engineering and covert biological and psychological warfare

The article proves that technocracy has possessed every aspect of biosurveillance in society because it has gained instrumental power that tends to instrumentalize behavior, modification, prediction, control. Through biosurveillance, technocracy tends to create obedient subjects and dominate the private sphere by domains of public interest. Technocracy has controlled the sovereign power that demands obedience, the disciplinary power that demands submission and the regulative power that demands obedience and submission to the health of the class through an organized system of psychological intervention and legislative norms.

Keywords: biosurveillance, totalitarian-ideological class, new normal reality, Technocratic Era, multinational companies

